

Urednički govor Gordane Igrac

(na predstavljanju zbirke Ane Horvat ŽIVOTINJSKI HAIKU u DHK, 1 listopada 2018.)

Poštovani gosti!

Dozvolite mi da vam se obratim s nekoliko riječi kao urednica zbirke "Životinjski haiku".

Poznavajući dosadašnji pjesnički i prozni opus pjesnikinje i književnice Ane Horvat, u neko gluho doba noći, negdje u svibnju ove godine, kada sam dobila brzinski mail i preko njega rukopis "Životinjske haiku" zbirke, od ove autorice nisam niti očekivala ništa manje.

Nakon što sam u jednom dahu pročitala rukopis "Životinjske haiku" zbirke nisam mogla ostati ugodno iznenađena. Ostala sam zapravo zatečena rukopisom na kakav nisam do sada naišla niti u hrvatskom, niti u europskom, pa niti u svjetskom pjesništvu!

Usudujem se izreći ovakvu ocjenu na temelju svojeg studija filozofije i učenja japanskog jezika i japanske kulture i dakako kao skromna poznavateljica hrvatske i svjetske literature.

Dakle, nije slučajno da se Ana Horvat najprije javila sa haiku zbirkom "Čučerski haiku za Emily", a nakon nekoliko godina sa zbirkom "Životinjski haiku". Onaj tko dobro i s ljubavlju prati i razumije njezin pjesnički izričaj može primjetiti kako od njezinih prvih pjesničkih zbirki do danas niti u jednoj pjesmi koju je napisala nema ničeg suvišnog ili kičastog. Tako da su već ti znakovi upućivali da će u svojim kasnijim djelima Ana Horvat posegnuti za "najčišćom i najsavršenijom pjesničkom formom, kakva je haiku poezija" i da će u "njoj plivati kao riba u vodi".

Kod pjesnikovanja i inače književnog stvaralaštva Ane Horvat iako sve djeluje spontano osjeća se jedan rešpekt spram poetske ili prozne riječi, jedna sistematičnost i pedantnost. Tako da se nije niti usudila, rekla bih, prije vremena poigravati sa haiku formom kako ne bi izgledalo da je shvaća previše olako. Upravo kao zreo izraz njezinog pjesnikovanja iznjedren je na svjetlo dana "Životinjski haiku".

Animalističkom haiku zbirkom Ane Horvat hrvatski jezik dosegnuo je svoje vrhunce. Makar je svaki jezik podatan za haiku formu i može mu pružiti najviše mogućnosti što je Ana Horvat upravo posvjedočila sa našim jezikom.

Nadalje; za nekoga tko je kao zrela žena poput pjesnikinje Ane Horvat i u "srcu glavice salate" mogao prepoznati – ljubav, ljubav prema životinji je sasvim nešto po sebi razumljivo i posljedično. Ljubav prema životinji pojavljuje se rano u životu Ane Horvat i izražava u njezinim literarnim ostvarenjima: zbirke pjesama (posebno "Zahvalnica životinjama"), antologija hrvatskog pjesništva SUBIĆA o životinjama, roman PODSUKNJA, zbirka kratke proze PISMOPRIČE i posljednji izdani prozno-memoarski zapisi LOVORVIŠNJA. Od svoje najranije, dječje dobi, kao mala Jasna Kubović, Ana Horvat se susreće sa životinjama u svojem okruženju, dovodi ih kući i

već tada osjeća prema njima ljubav i empatiju.

Kada pak u ovom trenu govorimo o ovoj najnovijoj zbirci valja to posebno istaknuti: nikada se niti ne govori niti opjevava "o" nečemu. Taj prijedlog ili taj tematski objekt razdvaja onoga tko piše i ono o čemu se piše. Kod Ane Horvat i njezinog opjevavanja životinje postoji znak jednakosti! Čak štoviše, autorica je potpuno nestala i iščezla kako bi sva ljepota i zahvalnost prema životinji mogla doći na vidjelo. U njezinoj "Životinskoj haiku" zbirci izgleda kao da životinja sam o sebi piše.

Jer, ne zaboravimo: Mi smo, životinja i čovjek, subića, kako je to lijepo ustvrdila naslovom svoje antologije Ana Horvat.. Takvo nešto kakav je "Životinjski haiku" mogla je ispjevati samo "čista esencija ljubavi" kakva je Ana Horvat kao žena i kao čovjek. Ona je posljednji izdanak pojedinca u našem društvu (usredotočenom inače na suviše ljudske i jeftine probleme i emocije) koji doista brine o ravnoteži univerzuma. Uz, dakako, njoj malobrojne i donekle slične. Jer svijet bez životinje nema svoju harmoniju i svi njegovi ljudski problemi upravo i proizlaze iz toga što smo narušili naš sklad koji nam je dat ili od Boga ili od Svemira ili kako to Ana Horvat voli reći: "pravde nebeske". Kada već govorimo o ljubavi, pogledajte samo naslovnu stranicu ove animalističke haiku zbirke: i tu nije ništa prošlo bez para, bez zavođenja u letu dvaju orla. Orla i orlice kako očijukaju, kako se snube, kako se promatraju, mjerkaju i zavode u letu, kako se ljube na nekoj samo njima znanoj distanci.

Iako se nikako ne priliči međusobno uspoređivati autore u književnosti kao niti osobe u životu, ipak se ne mogu kod haiku poezije zaobići veliki haiku pjesnici iz Japana. A to su Bossho i Issa. Ni Bossho, niti Issa nisu bili toliko djelatni, ali nevulgarno angažirani, od čega se i dr. Maretić ograđuje kada piše o djelatnom aktivizmu Ane Horvat kada je posrijedi spašavanje pasa iz zagrebačkog šinteraja i skrb za ostale napuštene životinje. Ana je, nemojte zaboraviti, cijela ozračena rendgenskim zrakama, jer je bez razmišljanja na svoje ruke stavljala pse koje su ljudi na najbestijalnije načine zlostavljali. Veliki japanski haiku pjesnik Issa živio je u 19. stoljeću. Od tada do danas odnosi među ljudima i odnos između čovjeka i životinje još je nazadovao - na žalost. Zato smo i imali šinteraj (živodernicu) u srcu Zagreba dok ga, uz pomoć medija, dipl. pravnica i zaštitnica životinja književnica Ana Horvat nije svojiim dugogodišnjim volonterskim djelovanjem - zatvorila.

Takvo što gore istaknuto može učiniti jedino Žena kao pramajka koja u svoje krilo prima sve što je najbesspomoćnije, najkrhkije i najlomljivije, a to je životinja. Ona nam ne može reći i artikulirati svoju bol. Ona nam govori kroz bolećivo tužan cvilež ili isto tako tužne oči. U svjetskoj literaturi ima posebno vrijedne poetske riječi o životinjama i njihovoj boli poput pjesme ruskog pjesnika Jesenjina koji je opjevao bol kuje za otrgnutim joj psićima.

Ili primjer suosjećanja za životinju kod njemačkog filozofa Nitschea koji je nakon što je kroz svoj prozor vidio kako foringaš tuče konja dobio slom živaca i otišao na liječenje. Ana Horvat kao ona koja jest ljubav sama, a ne samo da ljubi i kao takva mora nužno djelovati i biti odgovorna, jer ljubav obavezuje i odgovorna je prema voljenima na aktivan način, ostala je nakon svega čvrsto stajati na zemlji, stamena i spremna i prema ljudima biti suosjećajna.

Za brižnu ljubav koju Ana Horvat iskazuje prema životinji može se slobodno vezati

misao samog Budhhe koji je kazao: "Važnije je pomoći životinji da ne pati, nego sjediti i razmišljati o zlu u svijetu!". Čak štoviše njezina angažiranost, briga i skrb potaknuta ljubavlju prema životinji kao odraz njezinog sklada sa cijelim Univerzumom potpuno je u kontekstu spoznaje uobličene u mudru uzrečicu Mahatme Gandija: "Veličina i moralni napredak naroda može se mjeriti kako postupaju sa životinjama".

Bez uvrede muškarcima, takvo što mogla je samo na svojim leđima iznijeti žena. Takvu haiku poeziju s toliko nježnosti, tankoćutnosti, asocijacija, slikovitosti, jezgrovitosti, elegancije u stihu mogla je također napisati samo žena i to ona poput pjesnikinje Ane Horvat. Ova animalistička zbirka jest LJUBAV sama i čista, dokazana vlastitim životom i poetskim izričajem koji najviše odgovara tzv. temi. Samo i jedino se kroz haiku formu mogla doslovce i iskreno, do savršenstva opjevati ljubav životinje i čovjeka i ljepota postojanja životinjskog svijeta.

Haiku poezija iznikla je, valja to istaknuti, iz žena - filozofijskog smjera tzv. meditacije koji svijet ne doživljava intelektom. Samo je, dakle, iskonska tjelesnost, nepatvorena, neukalupljena i živa poput one Ane Horvat mogla opjevati životinju bez prisutstva nadmoćnog i istovremeno inferiornog intelekta. Sa iskrenom osjećajnošću i iskonskom ljubavlju. Drugaćijim jezikom govoreći može se iskazati i ovako: ovom haiku zbirkom Ana Horvat postavila je visoke standarde osjećanja, mišljenja, življenja i pisanja haiku poezije koju će teško biti doseći. Još teže nadmašiti! Zanimljivo je pak to, što se ni sa kime nije takmičila i što je u svom stvaralaštvu ostala jednostavna, ali plodonosna i potentna.

Za kraj valja reći i ovo: ova je haiku zbirka spremna već sada za ulazak u svjetske antologije! Posebice kod Epsteina! Slobodno se može bez suzdržavanja reći i to kako niti jedna žena-pjesnikinja, ali niti jedan pjesnik do sada nisu napisali ovakvu zbirku pjesama niti kod nas niti na cijeloj kugli zemaljskoj! A bojim se da neće niti – nikada! Ili će se trebati čekati još puno, puno previše godina. A i onda neće biti ove životne autentičnosti niti vjerodostojnosti kakva postoji kod Ane Horvat.

Jer pjesnikinja Ana Horvat svoj je život zabilježila ne samo u ovoj zbirci nego u stablu, u cvijetu, u životinji i još se uspjela razdavati na mnoge od nas kao čista – ljubav i tako, bez ikakve ambicije, jednostavno i prostodušno, ostaviti svoj trag.

Hvala Ani i hvala svima vama.

Bile su to, dakle, kratke besjede o trostihu - Za let si dušo stvorena!

Gordana Igrec, urednica

Zagreb, 1. listopada 2018.